פז: כסוי הדם פרק ששי חולין

עין משפט נר מצוה

לה א ב מיי׳ פי״ד מהל׳ שחיטה הל׳ ח וע״ש בהגהות וכ״מ וכל״מ טש״ע י״ד סי׳ כח סעיף טו:
לו ג מיי׳ פ״ב מהלכות פסולי המוקדשין הל׳ כב:
לז ד מיי׳ פ״ב מהלכות טומאת מת הל׳ יג:
לח ה מיי׳ פרק י מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ד:

שיטה מקובצת

א) הלכך עד שלא תהא בו מראית מים כשר: ב) והוא דאיכא (כזית) [רביעית] מדם גמור:

רבינו גרשום

רואין אותו כאילו הוא מים. כלומר משערין אותו הדם של בהמה אם יש בו שיעור שאם היה מים היה מבטל דם העוף ולא היה בו מראה אדומית פטור מלכסות ואי (במיעוט) דם הבהמה [מרגיש] שאם היה מים לא היה מבטל דם העוף יהיה בו מראה אדומית חייב לכסות: ר׳ יהודה אומר אין דם מבטל דם. כלומר דם העוף אינו מבטל דם הבהמה

א) ופטור מלכסות: תנן התם דם שנתערב במים נתערב דם בהבהמה בר׳. לענין זבח אם נתערב במים ויש בו מראה דם כשר לכפרה: לא שנו אלא שנפל מים לתוך הדם כו׳. לא שנו דאמרי׳ אם יש בו מראית דם כשר אלא שנפל מים לתוך הדם אבל דם לתוך מים דמים היו עיקר ראשון ראשון בטל דהם: לא צריכא שחמדן במי גשמים. כלומר רבינן לדעת מהו דתימא כיון דתימרו מאיליהן והוא לא אימרן לא אחשבינהו ולא ליכשרו קמ״ל דמכשרי: יב (יוסף) [אסר] מנהריבל בי צללתא דדמא. כלומר בה דשנינו כל מראה אדומית שבו מכשרין מכשירין בי צללתא דדמא: (דם החמצית) דשמאין באהל והוא דאיכא רביעית. כלומר דך צללתא דדמא אם של מת הוא מטמאין באהל: משקין היוצאין ממנו כמשקין הנוגע בהן. כלומר משקין היוצאין מטבול יום שטבל ולא היה בו עדיין הערב שמש במשקין שטבול יום נוגע בהן:

לו) פי׳ רביעי מה תמיה לכאורה לתרוצא כיון דאין דם מבטל דם לעולם חייב לכסות וכמו שפי׳ רש״י ותוס׳ ים כמלן וצ״ע.

מסורת הש״ס

א) [צ״ל הוא מים], ב) [פסחים סה: ממחות כב.] נדה עח: [זבחים לה. ו׳. עח. עט.], ג) [לעיל פג:], ד) זבחים עז: מנחות כב., ה) [זבחים עח.], ו) [כ״ב לז.], ז) [צ״ל הכ״ם פ״ז מ״ז דמכשירין מתוך כלל הספרים תנן התם ואינה מצנה בשום מקום אלא בכיסיפא היא זו פ״ם ועי׳ תוס׳ דכתמא ד״ה תנן כו׳], ח) [תוספתא דאהלות פ״ד ה״ה ותוספתא דמכשירין פ״ג ה״ט], ט) נדה עח: [ובטל יום פ״ב מצנה ח], י) [במצנה ליתא הכי ג׳ תיבות ויכן מצמע קלת מפרש״י ד״ה משקה וכו׳], כ) בפ״ח: לוריקה, ל) צ״ל ומעיטה, מ) עיין רש״ת, נ) צ״ל כמתניתא, ס) [וע״ע תוס׳ פסחים יח. ד״ה דאיכא].

גליון הש״ם

תוס׳ ד״ה תנן וכו׳ ותראה דבריהא הוא. עי׳ כאר שבע פ״ח דסוכות סי׳ ל״ז:

הגהות מהר״ב רגשבורג

א) בא״ד (שחלקו לשנים ושניהו מתמלא אחל וכו׳ דבור מדם) דמעורבת טומאה ליטא מאן דפליג. ג״כ ע״ר ב״ק ק׳ ע״ב כתוס׳ ד״ה אומר לו וכו׳ כתנו ג״כ הכי וצ״ע:

מוסף רש״י

דם הנישנו. למרחוק מון לנומא שנומנו בה, ודם שאל הסנין מיים לכסות (לעיל פג.). דם שנתערב. דם דקרבים (מנחות כב.), נתערב ביין. שהוא אדום ואין מראה ניכר בו, ראוין אותו. יין, כאילו הוא מים. ואומדין אם היה דם שנתערב אאן ניכר במים הלוי כשר לוריקה (זבחים עח: [כ״ב לז.]) מנחות עט:). בדם הבהמה. של חולין, ראוין אותו. של חולין, כאילו הוא מים. ואומדין אותו אם היה דם הנוכח ניכר כשר. ואע״פ שהחולין רכין עליו (זבחים עט:). אין דם מבטל דם. דמין המיט לא בטל ואפילו טיפה לתוך כלי גדול כשר לוריקה (שם:). לא שנו. דאם יש בו מראית דם כשר ואע״ג דהיכא דאם היה נמי כי הא נעא נתערב במים אם יש בו מראית דם חייב לכסות, אינו כן. דאפילו נתן דם לתוך מים אם יש בו מראית דם חייב לכסות, אלא אמרינן קמא קמא בטל ליה (שם:). אין דחוי אצל מצות. ואע״פ שנתחה טיפה דאשונה כשנפלה לתוך המים ולא היה מראיתה ניכר ונמטרת מן הכפר, אפילו הכי כי הדר נפל טיפה שניה מחוכת דאשונה ונישורה להצערף עמה, וכי נפל על שהפלו מים נמלאה דם מחוך ונראה לכסות אלא אמרינן הואיל ונחתה ימה, אלא שיך דחוי אצל כשר קדושה (שם:).

כסוי הדם פרק ששי חולין

ריש לקיש לא שנו אלא לטבל פתו אבל לקדרה מחר ונישור אלמא דאפילו טהרה מעורבת טומאה כ״ש דטומאה מעורבת טומאה ואפילו לאביי דקאמר וכי טומאה שבטלה חזרה ונישורה היינו מחמת טהרה אבל בטומאה א)דמעורבת טומאה ליכא מאן דפליג וכל שכן דאיסור מעורב איסור כדאמר לעיל (דף פו:) אם אמרו שפק טומאה לטהר כו׳ ובהערל (יבמות דף פב:) נמי אמרי׳ נתן סאה ונטל סאה עד רובו אלמא טפי מרובו לא אמרינן דראשון ראשון בטל אע״ג דהוי בספק וי״ל דבכ״מ אמרינן דחוזר ונישור אפילו בספק ובכל הנך תבוסה דמפליג בין פסק ללא פסק משום דבדם תבוסה דרבנן הקילו והכא בקדשים דוקא אמרינן ראשון ראשון בטל דכיון שנדחה בקדשים שוב אינו חוזר ב)ונראה והיינו דבפרק בתרא דע״ז (דף עב.) מפרש ר״י דראשון ראשון בטל ואין נאסר בכל שהוא עד שיהא בו נותן טעם כמו בשאר איסורין וקאי אמתניתין דקאמר ואלו אסורין ואוסרין בכל שהוא יין נסך כו׳ מפרש רב דימי דהייני דוקא כי נפל היתרא לגו איסורא דקאמר בתר הכי אבל איסורא לגו היתרא אינו אסור בכל שהוא דראשון ראשון בטל כל זמן שיש ששים בהיתר ופריך תנן ואלו אסורין ואוסרין בכל שהוא יין נסך כו׳ מאי לאו איסורא לגו היתרא לא היתרא לגו איסורא מ״ם יין בנים בנ״ט מאי לאו אמרת דאיסורא לגו מיא דהיתרא ומהך גופה לא פריך דמודה רבי יוחנן דבנותיו טעם מוחר ונישור מדע דהא טעם כעיקר נמין שאינו מינו מן התורה דלאמר בהתערובות (זבחים דף עח:) ובאלו עוברין (פסחים דף מד:) ובפ׳ שלשה מינין (זיר דף נ.) אלא ה״פ מדסיפא איסורא לתוך היתרא ה״נ ריאש דיין ביין בכל שהוא ומשני לא בנפל ממרא דהיתרא לגו מיא דאיסורא ופריך מדרישא במיא דאיסורא סיפא נמי במיא דאיסורא וקתני מים ביין בנ״ט פירוש וכי היכי דהך סיפא באיסורא לגו היתרא ה״ה ריש דיין ביין בכל שהוא ומשני דכולה בהיתרא לגו איסורא חיירי ובנ״ט דקאמר דמשמע דכי ליכא בנותן טעם דשרי ג)היינו כגון שנפל הרבה מן ההיתר בבת אחת לתוך האיסור שנתבטל האיסור בבת אחת ות״ת אמאי נקט מחבית לבור משום דראשון ראשון בטל בלאו הכי שרי כיון דלבסוף נשאר ששים של היתר וי״ל דדוקא נקט מחבית לבור דלא נפיש עמודיה כולי האי אע״ג דנפיש טפי מגרגור אבל היכא דנפיש עמודיה טובא לא בטיל אפילו יש ששים בהיתר: **שנתמדדו מאליהן.** הוא הדין דהוי מלי למימר דחמדן במי פירות דלא מכשרי: **והוא דאיכא כזית.** והוא דאיכא רביעית. אלללתא דדמא דקאי בדפיכא בקונטרס וקמ״ל דאע״פ שכולו דם לא מחייב בכרת עד דאיכא כזית דם גמור ולא מטמא באהל עד דאיכא רביעית דם גמור דאי בדם שעם מי גשמים פשיטא דצריך כזית ורביעית: **תנן התם.** תימה מי משנה היא הא דקאמר לעיל ד)(במתניתין) תנא ומטמא באהל ובאמר עלה והוא דאיכא רביעית הו״ל לאתויי מתניתין דהכא ה)ונראה דבריש״ת היא וה״נ אשכחן בהמולך (יבמות דף לו:) דקאמר תנן דשב״ג אומר כל ששהה ל׳ יום כו׳ ואינה משנה בשום מקום ובפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלה:) גרסינן בכל הספרים תנא: **כל** משקה המת שהורין. דלא גזרו עליהן כמו שגזרו על של הזב דלמפרס במקבא משום דזב לא בדילי מיניה ות״ת והלא כשיולאין מן המת נוגעין בו ומקבלים טומאה ממנו בנגע דמדאורייתא דמעת עינו ודם מגפתו ואלא האשה חשיבי משקין כדליף כפ׳ דם הנדה (נדה דף נה:) מקראי ויעד קשה דקאמר התם דמטמא טומאת משקים דרבנן ואלא משקין מטמאין בכל שהוא כדמוכח בפ״ק דפסחים (דף יד.) גבי מימיהם של כהנים לא נמנעו לשרוף את הבשר שנטמא בולד הטומאה עם בשר שנטמא באב הטומאה אע״פ שמוסיפין על טומאתו מ׳ דמוקי לה דאיכא משקה בהדי בשר דקא מטמא בשר מחמת משקין ומשמע דאין באותם משקים רביעית ואמרינן נמי בההוא פירקא (שם דף יז:) ומים נמי לא אמרן אלא רביעית אחד להעניל בהן מחטין ונגורות אבל בלי מרביעית טמאים ובנכלות בפרק אלו דברים (דף נב.) שמא יטמאו משקין שאחורי הכוס מחמת ידיים ויחזרו ויטמאו את הכוס וי״ל דהכא מיירי כשיצאו ממנו דרך שפופרת ובעודן בגופו לא מקבלי טומאה דאין תורת משקין עליהם עד שיצאו לחוץ וכי נפקי דרך שפופרת עהורות מה״ת כיון שלא נגעו בו אלא מדרבנן גזרו ביצאו מן הזב היכא דאיכא רביעית אע״ג דלא נגעו בו אי נמי הנהו קראי דנדה אסמכתא בעלמא ניהו ומן התורה אין עליהן תורת משקין ולכך לא גזרו אלא ברביעית ות״ת דאמרינן בפרק אמרו לו (כריתות דף יג.) האשה שנטף חלב מדדיה לתוך התנור טמא ופריך במאי מתכשר ל״ר יוחנן בטיפה המוטלכת על פי הדד והשתא כיון דלריך הכשר אלמא חשיבא חוכל לאכילת תיקון אם כן תנור אמאי טמא הא אין אוכל מטמא כלים אלא על כרחך מטמא מחמת הטיפה המוטלכת ע״ג הדד שמתערבת עם שאר חלב שנטף בתנור ששם משקה עליה ומשקין מטמאין כלי גזירה משום משקה דזב וזבה כדאמר בפרק קמא דשבת (דף יד:) אלמא מטמאה הטיפה לתנור אע״ג דלית בה רביעית וכן באין דורשין (חגיגה דף כ.) באשה שבאתה לפני ר׳ ישמעאל ואמרה לו מפה זו אדגתי בטהרה שבדקה אמרה לו נימא נפפקה וקשרתיה בפה הרי אע״פ שלא היה ברוח שבפיה רביעית נטמא מדיחים שהיו מסוחבות וטימא את המפה וי״ל דתרומה וקדשים מטמו בפחות מרביעית ודוקא לחולין הוא דבעי רביעית ס):

משקה שביל יום משקין היוצאין ממנו בבשקין שנוגע בהן. אומר ר״ת דהני משקין שנגע בהן דקאמר לא מיתוקמא אלא במשקין דתרומה דאילו חולין לא מיטמא ואפילו במעשר נמי שרי כדאמרינן (יבמות דף עד:) טבל ועלה אוכל במעשר ובמשקין דקדש נמי לא קאמר דתנן בפ״י דנדה (דף עא:) בראשונה היו אומרים היושבת על דם טוהר מערה מים לפסח פירות אבל לא מוגעת בחולין שנעשו על טהרת הקדש בקדש דמו כדמפרש בגמ׳ חזרו לומר הרי היא כמגע טומאה מת לקדשים פירות דוקא לקדשים ולא לחולין דלאו בקדש דמו אלמא טבול יום הוה ראשון לקדשים כאילו נגע לטומאת מת דיושבת על דם טוהר היא טבולת יום אחרון וא״כ משקים קודש שנגע בטבול

אם בדם החיה רואין אותו כאילו הוא ו)הן מים ז)רבי יהודה אומר אין דם מבטל דם ח)אדם הניתז ושעל הסכין חייב לכסות אמר רבי יהודה ט)אימתי בזמן שאין שם דם אלא הוא אבל יש שם דם שלא הוא פטור מלכסות: **גמ׳** י)תנן התם דם שנתערב במים אם יש בו מראית דם כשר נתערב ביין רואין אותו כאילו הוא מים נתערב בדם בהמה או בדם החיה רואין אותו כאילו הוא מים רבי יהודה אומר אין דם מבטל דם י״א)א״ר חייא בר אבא אמר ר׳ יוחנן יא)לא שנו אלא שנפלו מים לתוך דם אבל נפל דם לתוך מים ראשון ראשון בטל אמר רב פפא ולענין כסוי אינו כן אין דרחוי אצל מצות אמר רב יהודה אמר שמואל כל מראה אדמומית מכפרין ומכשירין וחייבין בכסוי מאי קמשמע לן מכפרין תנינא חייבין בכסוי תנינא מכשירין איצטריכא ליה מכשירין נמי אי דם אבשורי מכשר אי מיא אבשורי מכשרי לא צריכא יב)שתמדו במי גשמים מי גשמים נמי כיון דשקיל ורמי אחשבינהו לא צריכא שנתמדו מאליהן ר׳ אסי מנהרביל אומר בצללתא דדמא רבי ירמיה מדפתי אמר ענוש כרת והוא דאיכא כזית במתניתא תנא מטמאים באהל והוא דאיכא רביעית יג)תנן התם יד)כל משקה המת טהורין חוץ מדמו וכל מראה אדמומית שבו מטמאין באהל ומשקה המת טהורין ורמינהו טו)יה)משקה טבול יום יז)(משקין) המוצאין ממנו) כמשקין שנוגע בהן ואלו אם של מת הוא: **והוא דאיכא כ)רביעית.** מן הדם גמור והוא שיעור לטומאת אהל דכתיב (במדבר ו) על נפש מת וכשיעור רביעית הנאמר תנויה: **משקה המת.** כגון דמעת עינו ואלא אמר: **כל מראה אדמומית שבו טמאה.** כלומר אללתא דדמא כל זמן שמראהו אדום טמא: **משקה טבול יום.** אותן משקין היוצאים ממנו הרי הן כמשקין שהוא נוגע בהן: ואלו

או בדם החיה רואין אותו כאילו הוא מים. בדם היקר של מיה: **רואין אותו.** שאינו טעון כסוי: **כאילו הוא מים.** ואם היה הדם הזה של שחיטת החיה והעוף ניכר בו חייב לכסות: **אין דם מבטל דם.** ואפילו אין מראית דם ניכרת במים כמות דם בהמה זה אין דם החיה בטיל דקסבר אין במינו לא בטיל: **דם הניתז.** חוץ לגומא: **גמ׳ תנן התם.** בשחיטת קדשים: **כשר.** לזריקה: **נתערב בדם הבהמה.** של חולין: **או בדם החיה.** ממש דשמתמ חולין: **רואין אותו.** לדם הפסול: **כאילו הוא מים.** ואם היה דם הכשר ניכר בו כשר: **לא שנו אלא שנפלו מים לתוך דם.** לפיכך כל טיפה וטיפה כשנפלה בטלה הלכך עד שלא תהא בו מראית ג)דם כשרה: **אינו כן.** שאפילו נפל דם לתוך מים חייב לכסות שאע״פ שבטל ונדחה לראשון ראשון אפ״ה כשהלך ורכה עד שנהפכה מראית המים לדם חזר דם הבטל ונישור וחשוב דם ולא אמרינן הואיל ונדחה ימה שאין תורת דימוי אצל מצות: **כל מראה אדמומית.** כל זמן שיש בדם מראה אדמומית הוי דם לכפרה ולזריקה כ) ולהכשיר את הזרעים ולקמיה פריך אי מים הוא נמי אכשורי מכשרי: **שתמדו.** שערבו עם מי גשמים שאינם מכשירים אלא בערב ביין. שהוא אדום ואין מראה ניכר בו, ראוין אותו. יין, כאילו הוא מים. ואומדין אם היה דם שנתערב אאן ניכר כשר לוריקה נ״כ ע״ר ב״ק ק׳ ע״ב כתוס׳ ד״ה אומר לו וכו׳ כתנו ג״כ הכי וצ״ע:

אם יש בו מראית דם כשר ואי״ל דאיכא מיא אבשורי מכשרי לא צריכא שתמדו במי גשמים מי גשמים נמי כיון דשקיל ורמי אחשבינהו לא צריכא שנתמדו מאליהן ר׳ אסי מנהרביל אומר בצללתא דדמא רבי ירמיה מדפתי אמר ענוש כרת והוא דאיכא כזית במתניתא תנא מטמאים באהל והוא דאיכא רביעית ל)**תנן התם** מ)**כל משקה המת טהורין חוץ מדמו וכל מראה אדמומית שבו מטמאין באהל ומשקה המת טהורין ורמינהו** נ)**משקה טבול יום** (**משקין המוצאין ממנו**) **כמשקין שנוגע בהן ואלו** ס)**אם של מת הוא: והוא דאיכא רביעית.** מן הדם גמור והוא שיעור לטומאת אהל דכתיב (במדבר ו) על נפש מת וכשיעור רביעית הנאמר תנויה: **משקה המת.** כגון דמעת עינו ואלא אמר: **כל מראה אדמומית שבו טמאה.** כלומר אללתא דדמא כל זמן שמראהו אדום טמא: **משקה טבול יום.** אותן משקין היוצאים ממנו הרי הן כמשקין שהוא נוגע בהן:

אם בדם החיה רואין אותו כאילו הוא מים. בדם היקר של מיה: **רואין אותו.** שאינו טעון כסוי: **כאילו הוא מים.** ואם היה הדם הזה של שחיטת החיה והעוף ניכר בו חייב לכסות: **אין דם מבטל דם.** ואפילו אין מראית דם ניכרת במים כמות דם בהמה זה אין דם החיה בטיל דקסבר אין במינו לא בטיל: **דם הניתז.** חוץ לגומא: **גמ׳ תנן התם.** בשחיטת קדשים: **כשר.** לזריקה: **נתערב בדם הבהמה.** של חולין: **או בדם החיה.** ממש דשמתמ חולין: **רואין אותו.** לדם הפסול: **כאילו הוא מים.** ואם היה דם הכשר ניכר בו כשר: **לא שנו אלא שנפלו מים לתוך דם.** לפיכך כל טיפה וטיפה כשנפלה בטלה הלכך עד שלא תהא בו מראית ג)דם כשרה: **אינו כן.** שאפילו נפל דם לתוך מים חייב לכסות שאע״פ שבטל ונדחה לראשון ראשון אפ״ה כשהלך ורכה עד שנהפכה מראית המים לדם חזר דם הבטל ונישור וחשוב דם ולא אמרינן הואיל ונדחה ימה שאין תורת דימוי אצל מצות: **כל מראה אדמומית.** כל זמן שיש בדם מראה אדמומית הוי דם לכפרה ולזריקה כ) ולהכשיר את הזרעים ולקמיה פריך אי מים הוא נמי אכשורי מכשרי: **שתמדו.** שערבו עם מי גשמים שאינם מכשירים אלא בערב ביין. שהוא אדום ואין מראה ניכר בו, ראוין אותו. יין, כאילו הוא מים. ואומדין אם היה דם שנתערב אאן ניכר כשר. ואע״פ שהחולין רכין עליו (זבחים עט:). אין דם מבטל דם. דמין המיט לא בטיל ואפילו טיפה לתוך כלי גדול כשר לוריקה (שם:). לא שנו. דאם יש בו מראית דם כשר ואע״ג דהיכא דאם היה נמי כי הא נעא נתערב במים אם יש בו מראית דם חייב לכסות, אינו כן. דאפילו נתן דם לתוך מים אם יש בו מראית דם חייב לכסות, אלא אמרינן קמא קמא בטל ליה (שם:). אין דחוי אצל מצות. ואע״פ שנתחה טיפה דאשונה כשנפלה לתוך המים ולא היה מראיתה ניכר ונמטרת מן הכפר, אפילו הכי כי הדר נפל טיפה שניה מחוכת דאשונה ונישורה להצערף עמה, וכי נפל על שהפלו מים נמלאה דם מחוך ונראה לכסות אלא אמרינן הואיל ונדחה ימה, אלא שיך דחוי אצל כשר קדושה (שם:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com